

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลของสามี ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านภรรยาต่อศักยภาพของสามีในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้เป็นสามีที่มีภรรยาอยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกสามีที่พภรรยามารับบริการฝากครรภ์ในสถานบริการที่มีแผนกฝากครรภ์ โดยกำหนดคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นสามี ที่ใช้ชีวิตคู่ และอยู่ร่วมกันกับภรรยาระหว่างตั้งครรภ์
2. ไม่มีข้อจำกัดในการช่วยเหลือภรรยาในระหว่างตั้งครรภ์ เช่น ความพิการ หรือ โรคเรื้อรังที่เป็นเหตุให้ไม่สามารถช่วยเหลือภรรยาในระหว่างตั้งครรภ์ได้
3. สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้
4. สามารถสื่อสารภาษากับผู้วิจัยได้
5. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรวิเคราะห์อำนาจการทดสอบสถิติที่ศึกษา (power analysis) ของโคเฮิน (Cohen, 1988) โดยกำหนดอำนาจการทดสอบ (power of test: $1-\beta$) ที่ระดับ 0.8 และกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ($\alpha = .01$) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) อธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา (effect size; f^2) แต่จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยไม่พบการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการศึกษาในครั้งนี้ แต่พบการศึกษาที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน คือการศึกษาของประภัสสร (2540) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลภรรยาในระหว่างตั้งครรภ์และการคลอด โดยพบอัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

เท่ากับ .30 ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดค่าการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาของปัจจัยที่ผู้วิจัยศึกษาคือ $R = 0.3$ ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์ในระดับกลาง (Burn & Grove, 1997) นำมาเข้าสมการเพื่อหาค่า f^2 ดังนี้

$$f^2 = R^2 / 1 - R^2$$

$$= 0.10$$

นำมาเข้าสมการเพื่อคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$N = (\lambda / f^2)$$

โดยที่ N หมายถึง จำนวนตัวอย่าง
 λ หมายถึง ค่าอำนาจการทดสอบระดับ 99 % ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.01
 f^2 หมายถึง ค่าประมาณความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งคำนวณได้จาก $f^2 = R^2 / 1 - R^2$

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 8 ตัวแปร จึงได้ค่า λ เท่ากับ 20.6 (ตารางในภาคผนวก ค.) เมื่อนำมาเข้าสมการคำนวณ จะได้

$$N = (20.6 / 0.10)$$

$$= 206$$

จากการแทนค่าในสูตรคำนวณจะพบว่า ในการวิจัยครั้งนี้ต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 206 ราย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 220 ราย โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการฝากครรภ์ในสถานบริการที่มีแผนกฝากครรภ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมีดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานซึ่งครอบคลุมปัจจัยส่วนบุคคลของสามีและการตั้งครรภ์ของภรรยา โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ อายุของสามี ระดับการศึกษาของสามี ลำดับที่ของสามี จำนวนบุตรของสามี รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว อายุครรภ์ของภรรยา และความตั้งใจในการมีบุตรของสามี นอกจากนี้ยังเพิ่มตัวแปรต่างๆ เพื่ออธิบายคุณลักษณะของสามี ได้แก่ ภูมิลำเนา ศาสนา อาชีพ จำนวนครั้งของการพาภรรยามาฝากครรภ์

ส่วนที่ 2 แบบวัดศักยภาพของสามิในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง ฉบับภาษาไทยของแสงอรุณ อิศระมาลัย (Self-As-Carer-Inventory: Thai version) (Isaramalai, 2002) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง (Self-As-Carer-Inventory) ของเกเดน และเทเลอร์ (Geden & Taylor, 1991) โดยได้ทดสอบในผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี และผู้ป่วยเบาหวาน คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.94 ถึง 0.96 ซึ่งรายละเอียดของแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ และมีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ และผู้วิจัยนำมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ เช่นเดียวกัน คือ (1) การเข้าใจและเห็นคุณค่าตนเองในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ จำนวน 15 ข้อ (ข้อคำถามที่ 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 28, 29, 31, 32, 33, 34, และ 35) (2) การพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ จำนวน 10 ข้อ (ข้อคำถามที่ 2, 4, 20, 24, 26, 30, 37, 38, 39, และ 40) (3) การเอาใจใส่ดูแล ตระหนัก และควบคุมตนเอง เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างครรภ์ จำนวน 7 ข้อ (ข้อคำถามที่ 6, 7, 8, 10, 11, 12, และ 19) และ (4) ทักษะการปฏิบัติและความพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพของภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ จำนวน 8 ข้อ (ข้อคำถามที่ 1, 3, 5, 9, 13, 25, 27, และ 36) ซึ่งข้อคำถามทั้ง 40 ข้อนั้น ประกอบด้วยคำถามด้านบวก 37 ข้อ และคำถามด้านลบ 3 ข้อ กำหนดค่าคะแนนเรียงจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด 6 อันดับ คือจากน้อยที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน จนถึงมากที่สุด มีค่าคะแนน เท่ากับ 6 คะแนน โดยมีคะแนนรวมตั้งแต่ 40-240 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity)

แบบวัดศักยภาพของสามิในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ นำไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านซึ่งประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน พยาบาลผู้ปฏิบัติงานแผนกฝากครรภ์ จำนวน 1 ท่าน และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านสูติศาสตร์และทฤษฎีการพยาบาลของโอเร็ม จำนวน 3 ท่าน ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเที่ยง (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดศักยภาพของสามิในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ที่ได้

ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับสามิหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณลักษณะ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 10 ราย และนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ศักยภาพของสามิในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ เท่ากับ 0.92

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยจัดทำโครงร่างวิจัยและขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

1.2 เสนอโครงร่างวิจัยผ่านกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์

1.3 เสนอโครงร่างวิจัยผ่านกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมทั้งทำหนังสือขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย จากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลในเขตภาคใต้ที่จะ ดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสามิหญิงตั้งครรภ์ในแผนก ฝากครรภ์

1.4 ผู้วิจัยส่งหนังสือที่ขอความร่วมมือดังกล่าว ถึงผู้อำนวยการสถานบริการที่มีแผนก ฝากครรภ์เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล โดยชี้แจงรายละเอียดและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสามิหญิง ตั้งครรภ์ ณ แผนกฝากครรภ์

1.5 เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าพยาบาลแผนกฝากครรภ์ เพื่อ แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยขออนุญาตหญิงตั้งครรภ์ ศึกษารายงานประวัติการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ และสอบถามคุณสมบัติของสามิหญิงตั้งครรภ์ เพื่อประเมินลักษณะตัวอย่างตามเกณฑ์ ที่กำหนด

2.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากสามิหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์และ คัดเลือกไว้เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยแนะนำตนเอง ให้ข้อมูลและชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งให้การพิทักษ์สิทธิก่อนเก็บข้อมูล โดยบอกให้สามิหญิง ตั้งครรภ์ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการให้ข้อมูล และการให้ข้อมูลจะไม่มีผลกระทบ ต่อบริการรักษาพยาบาลที่มีอยู่ตามสิทธิ การรักษาความลับของข้อมูล รวมถึงการยุติการให้ความ ร่วมมือในขั้นตอนใดๆ ของการวิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยจะให้โอกาสสามิหญิงตั้งครรภ์ได้ซักถาม

ข้อข้องใจเพิ่มเติมและคิดทบทวนอีกครั้งก่อนตัดสินใจให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ

2.3 ในกรณีที่หญิงตั้งครรภ์ไม่ได้มาใช้บริการฝากครรภ์พร้อมกับสามี ผู้วิจัยจะสอบถามคุณสมบัติของสามีว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ ถ้ามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากหญิงตั้งครรภ์โดยการนัดให้หญิงตั้งครรภ์นำสามีมาด้วย เมื่อมาฝากครรภ์ครั้งต่อไป

2.4 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้เป็นที่เข้าใจ แล้วจึงให้สามีหญิงตั้งครรภ์ตอบแบบสอบถาม โดยตอบแบบสอบถามทั้งหมด 2 ชุด คือ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานซึ่งครอบคลุมถึงคุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล และแบบวัดศักยภาพของสามีในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ โดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 30 นาที

2.5 ระหว่างที่สามีหญิงตั้งครรภ์ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยอยู่ในบริเวณที่สามีหญิงตั้งครรภ์สามารถซักถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจได้

2.6 ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืน หลังจากสามีหญิงตั้งครรภ์ตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อย ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด และนำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (statistical package for the social science/personal computer plus) ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนศักยภาพของสามีในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์ ทั้งรายด้านและโดยรวม
3. หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทำนายทั้งหมด ซึ่งได้แก่ อายุของสามี ระดับการศึกษาของสามี ลำดับที่ของภรรยา จำนวนบุตรของสามี ลักษณะครอบครัว รายได้ของครอบครัว อายุครรภ์ของภรรยา และความตั้งใจในการมีบุตรของสามี ต่อศักยภาพของสามีในการสร้างเสริมสุขภาพภรรยาระหว่างตั้งครรภ์